

HUMANITIES INSTITUTE

Çağrı İnceoğlu, Ph.D.

DİYET 1974

Lütfi. Ö. Akad

Genel Bakış

Diyet, göç üçlemesinin son filmi olmasının yanında Lütfi Akad'ın sinema için çevirdiği son uzun metraj filmidir.

Diyet'te Akad, üçlemenin önceki filmlerinde olduğu gibi köyden kente göç etmiş bir grup insanın hayatına odaklanır. Ancak bu filmde, önceki filmlerindeki yaşamını esnaflıkla sürdüren ve geleneksele daha bağlı karakterlerin yerine, modern toplum ve kentin önemli öğelerinden fabrika ve sendika ile tanışmış, geleneksel çevrelerinden tamamen kopmakta olan yeni bir kentli tipinin doğuşunu ele almıştır.

Film, Türkiye'de işçi hakları ve sendikal mücadele açısından da dinamik bir döneme denk gelmektedir. Sol ve sağ arasında politik tartışmanın ve çatışmanın giderek yoğunlaştığı bu dönemin etkisi yönetmen üzerinde gözlenmektedir.

Kişiler

<i>Hacer</i>	İki çocuklu, fabrika işçisi genç bir kadın.
<i>Hasan</i>	Fabrikaya yeni gelen ve daha sonra Hacer ile evlenen fakir bir işçi.
<i>Bilal</i>	Fabrikadaki ustabaşı.
<i>Salim Bey</i>	Fabrikanın sahibi.
<i>Mevlüt</i>	Fabrikada çalışan, sendikal faaliyetlerde yer alan bir işçi.
<i>Yunus</i>	Hacer'in babası.
<i>Mustafa</i>	Çalıştığı makinede kaza geçirerek sakat kalan genç bir işçi. Hacer'in komşusu.

Öykü

Bir grup fabrika işçisinin etrafında gelişen olaylarda işçilerden biri çalıştığı fabrikada kötü bir kaza geçirerek sakat kalır. İşçiler, tekrarlayan bu kazalardan rahatsızdırlar. Patrona, önlem alınması, bu duruma çare bulunması için defalarca başvurdukları halde bir sonuç alamamışlardır. Fabrika sahibi Salim işçilerin güvenliğinden çok karlılığa önem vermektedir. İşçiler bir taraftan da sendika yoluyla fabrikada örgütlenmeye çalışmaktadırlar. Hacer Anadolu'dan göç etmiş, iki yıldır bu fabrikada çalışan bir işçidir. Kocasından terkedilmiş olan Hacer, iki küçük çocuğunu büyütme ve yaşlı babasına bakmak için yaşam mücadelesi vermektedir. Hasan adında genç bir adam kaza geçiren başka bir işçinin yerine aynı makinede çalışmak üzere işe girer. Hasan ve Hacer var güçleriyle çalışmaktadırlar. Birbirlerine yakınlaşan Hacer ile Hasan bir süre sonra evlenirler. Sendikalı işçiler Hacer'i kazanmaya, Fabrikadaki ustabaşı Bilal ise sendikalı işçilerin örgütlenmesini engellemeye çalışmakta ve patronun çıkarlarını korumaktadır. Başlangıçta patron ve işçiler arasındaki çıkar çatışmasından uzak durmaya çalışan Hacer'in Hasan için duyduğu endişe ve olan biteni değerlendirmeye başlaması zamanla düşüncelerini değiştirmesini ve tarafını seçmesini sağlar.

Sahneler

Kaza İşçiler, fabrikada tehlikeli işlerde çalışırlar. Makinelerden birinin başındaki Mustafa kaza geçirir. Mustafa hastaneye kaldırılırken Ustabaşı Bilal diğerlerine işlerinin başına dönmelerini emreder. Bir grup işçi Bilal ile makinenin tehlikesi üzerine tartışırlar. İşçiler patronla konuşmak için onun yanına giderler. Tehlike yaratan Makinenin yenilenmesini talep ederler. Patron, taleplerini reddeder; olayı dikkatsizlik sonucu oluşan bir kaza olarak niteler.

Yeni işçi İşsiz olan ve iş arayan Hasan, Mustafa'dan boşalan yere ustabaşı Bilal'in tavsiyesi ile alınır. Ustabaşı, Hasan'a bu makine ile çalışırken dikkatli olmasını tembihler.

Sendikalı olmak Hacer'in arkadaşı ona sendikaya yazılmasını tavsiye eder. Bahçede yanlarına gelen sendikacı İşçiler Mustafa'nın sendikalı olmadığı için tazminat alamayacağını söylerler. Hacer, sendika konusunda şüphelidir ve yanlarından ayrılır.

Fabrika çıkışı İlk karşılaşma. Hacer, sakatlanan komşusu olan Mustafa'nın dolabından eşyalarını alırken ayakkabılarını unuttur. Bunu fark eden Hasan yetişip ayakkabıları Hacer'e verir.

Sendikal faaliyet fabrikadaki sendika odasını ziyaret eden bir sendika yöneticisi güçlenmek için daha fazla sayıda işçinin ikna edilmesi gerektiğini söyler. İşçilerin korkmasından yakınır. Sendikalı işçiler üye kazanmak için gizlice broşür dağıtırlar. Ustabaşı Bilal broşürleri bulur. Kaynağını Hasan'a sorar. Hasan kimin dağıttığını bilmediğini söyler. Ustabaşı ve işçiler tartışır.

Ayakkabı Hacer iş çıkışı Mustafa'nın artık giyemeyeceği ayakkabıları Hasan'a verir. Hasan kaldığı yere getirdiği ayakkabıları büyük bir hevesle giymeye çalışır. Çok mutludur.

İşsizlik Hacer'in babası Yunus, işsizlikten mustarıptır. Üzgün eve gelir. Hacer bir şeyler satmasını tavsiye eder. Yunus bilmediği bir iş olduğunu söyler. Mustafa'nın annesi çamaşırcılık yaparak geçimini sağlamaktadır. Hasan, çamaşırlarını ona getirmiştir. Konuşmalarını duyan Hasan, balon satmayı önerir. Yunus çekimser kalsa da Mustafa'nın annesi bu fikri destekler.

Haftalık Hasan ilk haftalığını söz verilenden eksik alır. Üzülür.

Balonlar Hasan, baloncu tanıdığından satması için Yunus'a balon getirir. Hacer, yardımı için Hasan'a teşekkür eder. Gelen ev sahibi evi kısa zamanda boşaltmaları gerektiğini, yerine apartman yapılacağını söyler.

Dertleşme Hacer, Hasan'a kocasının kendisi ve çocuklarını nasıl terk ettiğini, kente çalışmaya nasıl geldiğini anlatır. Balonları satmadan gelen Yunus'a Hasan, kentin farklı olduğu, bu nedenle güçlü olması gerektiği tavsiyesinde bulunur.

Teklif İş çıkışı Hasan Hacer'e evlilik teklifinde bulunur.

Muhbir Ustabaşı Bilal, sendikanın kendisine gelip gelmediği konusunda Hasan'ı sorgular. Hasan, kendisine gelmediklerini ancak diğerleri hakkında bilgi toplayabileceğini söyler. Bilal, kendisine haber vermesini ister. Hasan, Hacer ile evlenme planını Bilal'e açar. Bilal, memnun olur, destek olacağına söz verir.

Mustafa eve gelir Hastaneden taburcu edilen Mustafa evine getirilir. Kötürüm kalmış yürüyememektedir. Sendikalı arkadaşları onu ziyarete gelirler. Sendikalı olmasa da Mustafa'nın hakkını aramaları için sendikayı razı ettiklerini söylerler. Hacer'in de aralarına katılmasını isterler. Hacer, yine reddeder. Babası Yunus, birlik olmanın dinde de yeri olduğuna değinir.

Rüşvet Bilal, Hasan'ın da içinde olduğu bir grup işçiye açıktan para verir. Patronu över. Kendisine her türlü bilgiyi ulaştırmalarını ister. Hasan'ın keyfi yerindedir.

Mesai sonu Hacer, iş çıkışı Hasan'ın çalıştığı atölyeye gider. Mustafa'yı sakatlayan ve şimdi Hasan'ın çalıştığı makineyi görür. Korkar. Hasan çıkışta tüm haftalığını Mustafa için toplanan tekerlekli sandalye parasına bağışlar.

İş Mevlüt, Mustafa'ya evde basit oyuncaklar yapabileceği karton vb. malzeme getirir. Onu yüreklendirmeye çalışır.

Yeni yuva Hasan Hacer'i yeni evlerini inşa edecekleri arsaya götürür, patronun kendilerine yardım edeceğini ve fazladan para verdiğini söyler. Hacer bu beklenmedik iyilik karşısında endişelenir. Makineyi gördüğünü ve endişelerini dile getirir. Hasan, Hacer'i sakinleştirir.

Muhasebe Patron Salim bey muhasebecisi ile hesap yapmaktadır. Fazla mesailerini ödeyince karının yarısını kaybedeceğine hayıflanır. Konuşmaları duyan babası çıkışır. Şirketin kurucusu kendisidir. İşçiye karşı acımasız olması için oğlunu uyarır. Onu azarlar.

Birlik Mustafa, Hacer'e Muhsin usta ve Mevlüt'ün haklı olduklarını düşünmeye başladığını belirtir. Birlik olsalardı belki de hala ayakta olacağını söyler. O sırada gelen Hasan, Mustafa'nın sakatlanmasının tek sorumlusunun yine kendisi olduğunu söyler. Tartışır.

Çatışma Salim yemekhaneye gelerek işçilerden yeni siparişlerin yetişmesi için bir ay boyunca geceleri de çalışmalarını ister. Muhsin Usta ve Mevlüt karşı çıkarlar. Fazla mesai ücretlerinin verilmesini, yorgun işçinin eski makinede tehlikede olacağını, birden fazla vardiya gerektiğini dile getirirler. Hasan öfkelenir. O makinede çalışıp kazananın kendisi olduğunu ve kazancını kimseyle paylaşmayacağını söyler. Bu tavır patronunun hoşuna gider. İşçiler arasında tartışma baylar.

Piknikte Hacer, Hasan ve çocuklar hafta sonu piknik yaparlar. Hasan çok mutludur. O ay çok çalışıp çok kazanacağından, evin yapımına arkadaşlarının yardım edeceğinden bahseder.

Babanın ölümü Yunus balon satarken bir yanda da börekçi arkadaşı ile gurbette olmanın zorluklarını konuşur. Yaşlı Yunus çocuk parkında oturduğu bir bankta elinde balonlarıyla ölür.

Cenaze evi Yunus'un cenazesinde Bilal Hacer'e patronu Saim'in gönderdiği parayı teslim eder. Bir an önce işbaşı yapmasını söyler.

Yuva Evlenen çift bir yanda fabrikada gece gündüz çalışmakla, fırsat bulduklarında ise kendi evlerini inşa etmeye çalışmaktadır. Hasan, Hacer'e üzülmemesini, güzel bir ev olacağını söyler. Hacer, çalışmaktan yorgun ve bıkkındır. Hasan ona cesaret verir. Onlara her şeyi sağlayanın patronu olduğunu şükretmek gerektiğini söyler.

Ziyaret Bilal usta patronun evine gelir. Salim Bey'in babası yeni bir iş daha aldıklarını işçinin bir ay daha bu şekilde çalıştırılması gerektiğini söyler. Salim, Bilal'e kardan pay vaat eder.

Başka bir ziyaret Hacer sendikalı işçilerle konuşur. Hasan için olan endişelerini dile getirir. Hacer'in ziyaretinden haberdar olan Bilal Hasan'a çıkışır. Hasan öfkeyle sendikaya gider. Tartışır. Tartışma kavgaya döner. Ardından eve gelerek Hacer ile kavga eder. Hacer'e tokat atar.

Kaza Salim fabrika bahçesinde işçileri sendikayı seçenler ve seçmeyenler şeklinde bir seçim yapmaya zorlar. Hasan, sendika karşıtı gruba ayrılırken Hacer sendikalı grubu tercih eder. Bunun üzerine Bilal Hasan'ı suçlamaya başlar. Hakaret eder. Hasan, Bilal'e vurur. Panik içinde makinede çalışmayı sürdüren Hasan kaza geçirir.

Temalar

Dayanışma Dayanışma, Diyet'te önemli bir yere sahiptir. Hacer, komşularına, kaza geçiren Mustafa ve ailesine destek olur. Arkadaşları Mustafa'ya evde yapabileceği bir uğraş edinmesi için yardımcı olurlar. Hasan'a eski ayakkabıları verir. Hasan ise Hacer'in babası Yunus'a iş bulur. Diğer yandan ise işçiler sendikal örgütlenme yoluyla dayanışma içine girerler.

Dayanışma, ana karakterlerin duygusal ilişkisinde de yer alır. Hasan ve Hacer birbirlerinden hoşlanırlar ve evlenmeye karar verirler. Ancak, hem Hacer'in hem de Hasan'ın yalnız olmalarından dolayı yaşamlarında karşılaştıkları güçlükleri aşmaya yardımcı olacak bir hayat arkadaşına olan ihtiyaçları da bunda önemli bir rol oynar. Kocasından iki çocuğu ve yaşlı babasıyla terkedilmiş olan Hacer, göç etmiş olduğu bu büyük şehirde ve zor şartlar altında desteğe ihtiyaç duyar. Hasan da benzer şekilde bir hayat arkadaşına ihtiyaç duymaktadır.

Tanıdıklar arası bu dayanışma temel düzeydedir. Filmde yer alan sendikacılar ise bu dayanışmayı daha ileri bir düzeye taşımış olan ve bunu geliştirmek isteyen bir grubu temsil etmektedirler. Film boyunca bunun mücadelesini verirler. Kötürüm kalan Mustafa'yı ziyarete geldiklerinde: "Hep birlik olaydık, diyeydik, o makineye getirtmezsen hiçbirimiz çalışmayız". Hacer'i de ikna ederek aralarına katmak istemektedirler. Başlangıçta Hacer, bunu haksız bir girişim, başkasının "malına zorla hükmetmek" ve "ihamet" olarak görür. Katılmak istemez. Sendikalı işçiler, meselenin özünün bu olmadığını, güçlü olan karşısında talepte bulunabilmenin yolunun dayanışmadan geçtiğini anlatırlar. Hacer güçlü kişiliği ile sendika için önemli bir kazanım olarak görülmektedir.

Hacer, finaldeki haykırışında da dayanışmayı vurgular. İşçiler, emekçiler, ezilenler birlik olmadıkları sürece kendilerini kurtaramayacaklardır.

İş İş ve beraberinde gelen üretmek, karakterleri yaşama bağlayan ama aynı zamanda aşırı olduğunda onları tüketen bir olgu olarak belirir.

Filmin başlangıcında bacakları sakatlanan ve işsiz kalan Mustafa, evinde bir bunalım içinde yatarken, fabrikadan sendikacı arkadaşları ona yapabileceği bir iş yaratır. Satılmak üzere, karton ve plastikten çocuklar için oyuncaklar yapmasını gösterir. İş, Mustafa'yı da hayata bağlayan bir uğraştır. Mustafa, önce çekinir, garipsen, sonra "neden olmasın" dercesine gülümser. Burada, Akad, işin parasal boyutundan çok üretmenin, bir işe yaramanın ya da en azından oyalanmanın getirdiği manevi güce vurgu yapmaktadır. Diğer bir deyişle, üretmek yalnızca geçim kaynağı olarak değil, aynı zamanda insani bir ihtiyaç, önemli bir edim olarak gösterilir. Buna karşın kötü şartlarda ve aşırı olduğunda bir sömürü aracına dönüşen iş, Mustafa'nın sakat kalmasına neden olan şeydir de.

Para Para, üçlemenin diğer filmlerinde olduğu gibi burada da belirgin bir temadır. Para, karakterlerin çoğunun çeşitli oranlarda arzuladığı ve kendisi için rekabet içinde oldukları bir şeydir ve bu bakımdan film günümüz kapitalist düzeninin temel özelliklerini de yansıtmaktadır. Filmde karakterlerin para ile olan ilişkisi işveren - para ilişkisi ve çalışanların para ile olan ilişkisi olmak üzere iki temel kategoride değerlendirilebilir.

Patron (Salim), her sermayedar gibi daha fazla kar elde etmek istemekte, daha da ileri giderek, işçinin maliyeti, makinenin maliyetinden daha düşük olduğu müddetçe işçilerin can güvenliğini hiçe saymaktadır. Ayrıca, çalışanların diğer kazançlarından da kesintiye gitmeye çalışmaktadır. Diyet'teki çeşitli sahnelerde kar ve para ilişkisine bu açıdan değinilmektedir.

Salim, fabrikasının normal kapasitesinin üzerinde aldığı iş için işçilerin durmaksızın çalıştırılması yoluyla karını maksimize etmeye çalışır. Para söz konusu olduğunda çalışanlarına karşı acımasızdır. İşçiler, emeklerinin karşılığı olan paralarını da eksik alırlar. Patronun ödemesi gereken vergiler işçilerin maaşından kesilmektedir. Ayrıca fazla mesai ücretleri de ödenmemektedir. Hasan, ilk maaşını eksik aldığı anda bu duruma içerlese de bunun için herhangi bir şey yapmaz, hakkını aramaz. Bu adaletsizliğe engel olabilecek sendikayı karını baltalayacağı için istemeyen Salim, sendikalı işçileri ve sendikaya yanaşmakta olanları sindirmek için elinden geleni yapar. Zaman zaman kendisinin bu konudaki en büyük yardımcısı olan ustabaşı Bilal ve bazı işçilere karşı cömert davranarak daha küçük bir maliyetle daha büyük parasal kayıpların önüne geçer.

Hacer'le evlilik ve yeni bir ev hayalleri kurarlarken, Hasan, patronun kendisine iki yüz Lira fazla verdiğini söyler. Hacer şaşırır. Yüzünde bir endişe ve soru işareti vardır. Bunu sezen Hasan, çalışmasından memnun oldukları için bu parayı verdiklerini söyler. Hacer, akıllı kadındır. Bunun yalnızca çalışma karşılığı olmadığını anlamıştır. Çok çalışan diğer işçilerin hakkı yenirken, Hasan'a fazla ödenmesinin başka bir nedeni olmalıdır.

Diğer yandan çalışanların para ile olan ilişkisi ise bir kaç türdür. Ezildiklerini ve sömürdüklerini gören bir kısım çalışan, sendikalaşma yoluyla dayanışma içerisine girerek haklarını korumaya çalışmaktadırlar. Hak ettiklerini düşündükleri ücreti alma, çalışma şartlarındaki iyileştirmeler için patronun gerekli masrafları karşılaması hedefi de bunun önemli bileşenlerinden biridir.

Ustabaşı Bilal'de somutlaşan diğer bir kesim işçi, patronun yanında yer alıp hak aramaya girişenleri engelleyerek bundan maddi bir çıkar sağlamakta ayrıca yerlerini sağlamlaştırmaktadır. Patron Salim Bey, bu işçilere ücretleri dışında açıktan para vermektedir. Bu tip işçiler bireysel olarak kendilerini kurtarmaya çalışan, kişisel çıkarlarını takip edenlerdir. Başlangıçta iyi niyetli olan Hasan da zamanla bunlardan biri haline dönüşür.

Hacer gibi bir başka kesim işçi ise tüm bu çekişmelerin dışında kalarak kendilerini korumak istemekte, işlerini kaybetme korkusuyla var güçleri ile çalışarak ve birbirleriyle rekabet ederek para kazanmaya çalışmakta, kurtuluşu bireysel çabalarında aramaktadır. Hasan, başlangıçta Hacer gibi bu tip bir çalışan iken, kendisine sağlanan ve diğer çalışanların sahip olmadığı parasal imkânlar Hasan'ın yozlaşmasına, para karşılığında çalışma arkadaşlarını satan birine dönüşmesine neden olur. Ustabaşı Bilal, Hasan'ı sendikaların faaliyetleri konusunda muhbir olarak kullanır.

Sınıf Mücadelesi Diyet, fabrikada ağır şartlar altında çalışmakta olan bir grup işçinin yaşamından bir kesiti yansıtmaktadır. Söz konusu işçiler sınıf bilincine sahip olanlar ve olmayanlar olarak iki grupta yer alırlar. Bir tarafta güç birliği, işbirliği yapmaya çalışan, işyerinde sendikaların tutunmasını sağlamaya çalışan işçiler, diğer yanda ise tek başına, bireysel çabalarla ayakta kalmaya çalışanlar vardır.

Tek başına olanlar, birbirlerinin önüne geçerek, üzerine çıkararak, yoğun bir rekabet içinde var olmaya çalışmaktadırlar. Örgütlenenler ise bunun çıkmaz bir yol olduğuna inanıp, işbirliğiyle daha güçlü olacaklarını anlayıp birlikte kurtuluşu hedeflemekteler. Böylece filmde iki tip var olma mücadelesi karşı karşıya gelip çatışmakta, Akad, bu iki grup arasında zıtlık oluşturmakta ve tarafını açıkça dayanışma yoluyla başarıyı hedefleyenlerden yana seçmekte, bireysel kurtuluşun çelişki ve yanlışlarını sergilemektedir.

Ana karakter Hacer, bir gruptan diğerine geçen, evrilen bir karakterdir. *Kötü bir insan olmamasına karşın, sınıf bilincine sahip olmayıp bireysel düzeyde kendisini kurtaracağını düşünenleri kişiliğinde somutlaştıran* Hasan, tüm işçileri kendisine rakip olarak görmekte, yeterince çalışırsa tüm hayallerine ulaşabileceğine inanmaktadır.

Ustabaşı Bilal karakterinde somutlaşan işçi tipi ise, para ve statü için kendi sınıfının üyelerinin aleyhine çalışan, güçlünün yanında yer alarak kendini kurtarmaya çalışanları simgeler. Filmde Bilal'in, sendikaya inanan işçilere karşı patronundan çok daha öfkeli olduğu görülür. Bilal, başlangıçta Hacer'in sendikadan uzak durduğunu bildiğinden onu "iyi" olarak nitelerken, onun tavrındaki değişimi gördüğünde ona ve hatta düşüncelerine katılmayan eşi Hasan'a karşı cephe alır.

Karakter Analizi

Hacer İstanbul'a göç ederek bir süredir fabrikada çalışan genç bir kadın. Babası ve iki çocuğuyla yaşar. Kocasını tarafından terk edilmiştir. Güvensiz ve endişelidir. Sevdikleri ile mutlu, güzel bir yaşamın hayalini kurar.

Endişeli Hacer, iş çıkışı, Mustafa'nın sakatlandığı, Hasan'ın ise yerini aldığı makineyi görmeye fabrikanın o bölümüne girer. Kimse yoktur. Yalnızca Hacer ve soğuk, hareketsiz metallere. Hacer, bir çok işçinin sakat kalmasına neden olan ve şu anda Hasan'ın çalıştığı makineyle karşı karşıya kaldığında, heyecanlanır. Açı – karşı açı çekimleri ile Hacer ve makine arka arkaya görülür. Diyalog yok. Sessizlik. Hacer elini makinaya değdirir. Ses kuşağında duyulan, durağan, cansız makinenin gürültüyle çalışma sesi bir karşıtlık yaratır. Kimsenin duymadığı, ama yalnızca Hacer ve izleyicinin duyduğu bir ses. Hacer ürker. Sahne onun endişelerinin somut bir ifadesini vermektedir. Hacer'in bu endişeli hali filmin bütününe yayılan bir niteliktedir.

Kararsız Hacer iki yıldır fabrikada çalışmaktadır. Sendikacı az sayıdaki işçi fabrikada örgütlenmeye çalışırlar. İş arkadaşları sendikacı olması konusunda onu ikna etmeye çalışırlar. Hacer, çalışma şartlarından memnun olmasa da sendikaya üye olmaktan korkar. "Biz gurbetçiyiz, bilmediğiniz iştir" der.

Evleneceği Hasan'ın da sendika karşıtı olması onun bu kararsızlığını artırır. Hasan ile çatışmak istemez. Bir taraftan yaptığı işin tehlikesini önemsemeyen Hasan için endişelenmekte, sendikanın buna bir çare olup olamayacağını tartmaya başlamakta, ancak Hasan'ın tarafını patronun ve ustabaşı Bilal'den yana seçmesi onu harekete geçmekten de alıkoymaktadır.

Hasan ile hayalini kurdukları evi inşa edecekleri yerde buluştuklarında Hasan'ın onca ümit ve iyimserliğine karşın Hacer, güzel bir gelecekte emin olamamaktadır.

Hacer: "Bilmem Hasan, çalış, çalış... gece gündüz. İnsanlıktan çıktık".

Hasan: "Sen ne diyorsun Hacer, iş olsun yeter ki. Valla taşı sıkar suyunu alırım".

Hacer, kendisini sendikaya yanaşıp yanaşmadığı konusunda sorgulayan Hasan karşısındaki eleştirel tavrını sürdürür. Hasan ise sahip oldukları her şeyin patronu tarafından verildiğini, ilişkilerinin bile bu sayede kurulduğunu söyleyerek onun bu düşüncesini nankörlük olarak görür.

Sonunda Hacer, çekinerek de olsa, Hasan'dan gizli sendikaya gider. Kafasındaki soruları giderecek yanıtlar aramaktadır. İşçiler, işbirliği ve dayanışmanın önemini anlatırlar. Hacer ise derdinin para değil, Hasan'ın güvenliği olduğunu söyler.

Hasan Fabrikada yeni işe giren genç, umut dolu, hırslı ve çalışkan bir işçi. Hacer ile evlenir. Kendisini işe alan ustasına ve patronuna karşı sadıktır. Sendikadan ve onu savunanlardan hoşlanmaz.

Saf Etrafında olan bitene karşı duyarsız ve olayların ardındaki gerçekleri göremeyen Hasan dolayısı ile olabileceklerden de habersizdir. Oysa hayalleri büyük, gözü yükseklindedir. Çok çalışmanın isteklerine ulaşmak için yeterli olduğunu düşünür. Daha çok ve daha çok çalışarak bir çıkış yolu bulabileceğini, daha iyi bir hayata ulaşabileceğini, dahası kurnaz olduğunu sanır. Sahip olduğu her şeyin patronun ve Bilal Usta'nın sayesinde olduğuna inanır. İş, para, evliliklerinin bile ve hayal ettikleri, yaptıkları evi bile onlardan bilir. Hasan, nankörlük olarak görür aksini. "Şükür et" der Hacer'e.

Hacer'in sendikaya gittiğini Bilal Usta'dan öğrenen Hasan, öfkelenir, sendikalı işçilerle kavga eder. Hacer'e vurur. Hasan'ın bakış açısına göre ekmeklerini ve her şeylerini veren adama karşı Hasan küçük düşmüştür.

Makine ile karşı karşıya kaldığı sahneyi takiben endişesini dile getiren Hacer'e korkacak bir şey olmadığını söyler: "O makinaysa ben de Hasan'ım. Gönlünü ferah tut".

Umutlu Hasan makinanın başında tempo tutarak keyifle çalışır. Evin inşaatını büyütüp üst kata kiracı alma hayalleri kurar. Patronun vaatlerine inanır. İyimser, umut dolu. "Taşı sıkar suyunu alırım. Yeter ki iş olsun".

Hacer' evi inşa edeceği yere götüren Hasan, evin planını hayal ettirir Hacer'e. Evinden çıkarılacak olmasından dolayı üzgün olan Hacer'i teselli eder. Buranın da orası gibi, hatta daha iyi olacağını, çocukların bir oda sahibi olacağını söyler.

Hırslı Hasan, sakat kalan ve artık yürüyemeyecek olan Mustafa'nın ayakkabılarını alır. Ayakkabıları ona Hacer vermiştir. İşçiler aralarından biri sakatlandığında ya da öldüğünde üzüntünün yanında aslında gizliden gizliye kendileri için bir yer açılmış hissederler. Bu duygunun yoğunlaştığı sahnelerden biri Akad tarafından şu şekilde çizilmiştir.

Hasan ayakkabıları denemeye çalışırken, karşısında duran ev arkadaşı eğer ayağına uymazsa ayakkabıyı kendisinin alacağını söyler. Mustafa uğraşır ve ayakkabıyı ayağına giymeyi başarır. Adam şansına kızar, üzülür. Hasan ise büyük bir keyifle giyer Mustafa'nın ayakkabılarını.

Bir başka sahnede Mustafa oyuncak yaparken Hacer bahçede ona yardım etmektedir.

Mustafa: "Düşündüm; Muhsin Usta, Mevlüt, onlar haklı galiba. Dediklerini kavrayamadık. Birlik olaydık o makina kalkardı belki. Kalkınca ben de ayakta olurum şimdi".

O sırada Hasan'ın çerçeve dışından sesi duyulur. Bağırır: "O makinanın kabahati yok. Zorbalıkla hiçbir şey olmaz".

Mustafa: "Zorbalıkla değil, anlaşarak diyorlar. Pazarlıkla."

Hasan: "Pazarlık çarşıda olur. Kapısında çalıştığın adamla pazarlık duyulmuş şey mi? Bana niye bir şey olmuyor. Gözünü açacaksın. Dikkat ister; dikkat etmedin mi..." (sözünü bitiremez). Mustafa o an Hasan'ın ayağında kendi ayakkabılarını görmüştür. Hasan söylediklerinden utanır. Filmin sonunda Hasan, tıpkı Mustafa'nın ayakkabısını paylaştığı gibi kaderini de paylaşacaktır.

Hasan'ın, başlangıçta sendika konusunda herhangi bir fikri olmasa da kendisine fazladan ödenen paralar karşılığında kısa zamanda sendika düşmanı ve bir casus haline dönüşür. Sendikanın faaliyetlerine dair bilgiyi ustabaşı aracılığı ile patrona ulaştırır.

Pikniğe gittikleri gün dönüş yolunda yüksek apartman bloklarını görür. Bir gün orada oturacaklarından bahseder Hacer'e.

Bilal Fabrika'da ustabaşı. İşçileri uzun saatler boyunca zor şartlar altında çalışmaya zorlar. İşçiler arası dayanışmayı engellemeye çalışır. Patronuna karşı ise itaatkârdır. Diğer işçilerin sahip olmadığı maddi çıkarlar edinmektedir. İkiyüzlü, baskıcı, sinsidir.

İkiyüzlü Aslında işçi sınıfının bir üyesi olan ustabaşı Bilal, hiyerarşik olarak kendisini üstte görmekte ve onlardan farklılaşmaya çalışmakta, işçilerin çıkarları yerine patronun çıkarlarının bir ajanı olarak vazife görmekte, bunun karşılığında diğer çalışanların sahip olmadığı maddi imtiyazlar elde etmektedir.

Film, henüz krediler yazarken, fabrikada çalışan işçiler ve onlardan birinin geçirdiği iş kazasıyla açılır. Bilal, Mustafa'nın geçirdiği kazayı Allah'ın takdiri olarak niteler ve süregelen kazaları sıradan, olağan bir durum olarak göstermek ister işçilere.

Bilal Usta, ilerleyen sahnelerden birinde kaza geçiren bu işçiyi ziyarete geldiğinde de aynı söylemi tekrarlar: Mustafa'nın durumu için, "Ne edeceksin, kader" der. Mustafa, bunu inandırıcı bulmasa da "öyle olsun, kader diyelim" diye yanıtlar.

Baskıcı Bilal, anlatı boyunca çeşitli şekillerde, fabrikada sendikalı işçilerin örgütlenmesini engellemeye çalışır. Sendikal faaliyet içindeki işçilerin işine son verilmesi için uğraşır. Patronun isteklerine boyuna eğen bazı işçileri ise ödüllendirerek işçilerin kendi aralarında bölünmesine neden olur.

Bunu gösteren anlardan biri Hacer'in babasının cenazesinde gerçekleşir. Salim Bey, Hacer'e cenaze masrafı ve nikâh hediyesini birlikte gönderir. Böylece bir cenaze ve bir nikâh karşıt bir biçimde bu sahnede bir arada anılır. Bir çıkarı olmadan patronun para vermeyeceğini bilen Hacer şaşırır. Paranın, patronun istediği gibi uysal bir işçi olan Hasan nedeniyle gönderildiğini anlar.

Bilal Hacer'e cenazede bile bir an önce işe dönmesi için baskı yapar. Gece gündüz çalışmaktan bıkkın olan Hacer, insanca ilişkileri yok eden düzenin işleyişini, sömürü ilişkisini anlamaya başlamıştır. Hacer'in bilinçlenmesi ile beraber, Bilal'in ona karşı olan tavrı da düşmanca bir hal alır.

Fabrikadaki iş yükü artmakta, çalışma şartları günden güne zorlaşmaktadır. Fabrikanın sahibi Salim Bey, büyük bir sipariş almıştır ve yetiştirmek için bir ay boyunca geceleri de çalışmalarını ister işçiden. Bunun gerçekleşebilmesi için aracı Bilal olur.

Hasan

Hacer ve sendikalı işçiler

Hacer ve Hasan

Hasan ve Ustabası Bilal